

1. Plat. *Phaedr.* 246a

ἐξ ἀνάγκης ἀγέννητόν τε καὶ ἀθάνατον ψυχὴ ἂν εἴη. περὶ μὲν οὖν ἀθανασίας αὐτῆς ἱκανῶς· περὶ δὲ τῆς ιδέας αὐτῆς ὧδε λεκτέον. οἷον μὲν ἐστὶ, πάντη πάντως θείας εἶναι καὶ μακρῶς διηγήσεως, ᾧ δὲ ἔοικεν, ἀνθρωπίνης τε καὶ ἐλάττονος· ταύτη οὖν λέγωμεν.

2. D.L. III 45 = AP VII 109,1s.

Φοῖβος ἔφυσε βροτοῖς Ἀσκληπιὸν ἠδὲ Πλάτωνα,
τὸν μὲν ἵνα ψυχὴν, τὸν δ' ἵνα σῶμα σάοι.

3. Gal. 5,17

ἢ γὰρ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκός, ταῦτα γὰρ ἀλλήλοις ἀντίκειται, ἵνα μὴ ἂ ἐὰν θέλητε ταῦτα ποιῆτε.

4. Rom. 7,18-25

οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ οἰκεῖ ἐν ἐμοί, τοῦτ' ἐστὶν ἐν τῇ σαρκί μου, ἀγαθόν· τὸ γὰρ θέλειν παρὰκειται μοι, τὸ δὲ κατεργάζεσθαι τὸ καλὸν οὐ· οὐ γὰρ ὃ θέλω ποιῶ ἀγαθόν, ἀλλὰ ὃ οὐ θέλω κακὸν τοῦτο πράσσω. εἰ δὲ ὃ οὐ θέλω [ἐγὼ] τοῦτο ποιῶ, οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτὸ ἀλλὰ ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. εὐρίσκω ἄρα τὸν νόμον, τῷ θέλοντι ἐμοὶ ποιεῖν τὸ καλόν, ὅτι ἐμοὶ τὸ κακὸν παρὰκειται· συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον, βλέπω δὲ ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσίν μου ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου καὶ αἰχμαλωτίζοντά με ἐν τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσίν μου. ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος· τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου; χάρις δὲ τῷ θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν. ἄρα οὖν αὐτὸς ἐγὼ τῷ μὲν νοῖ δουλεύω νόμῳ θεοῦ τῇ δὲ σαρκὶ νόμῳ ἁμαρτίας.

5. Heraclit. VS 22 B 45

ψυχῆς πείρατα ἰὼν οὐκ ἂν ἐξεύροιο, πᾶσαν ἐπιπορευόμενος ὁδόν· οὕτω βαθὺν λόγον ἔχει.

6. Democr. VS 68 B 170

εὐδαιμονίη ψυχῆς καὶ κακοδαιμονίη.

7. Democr. VS 68 B 171

εὐδαιμονίη οὐκ ἐν βοσκήμασιν οἰκεῖ οὐδὲ ἐν χρυσῷ· ψυχὴ οἰκητήριον δαίμονος.

8. *Il. I 1-5*

Μῆνιν ἄειδε θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος
οὐλομένην, ἣ μυρὶ Ἀχαιοῖς ἄλγε' ἔθηκε,
πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς Ἄϊδι προΐαψεν
ἠρώων, αὐτοὺς δὲ ἑλώρια τεῦχε κύνεσσιν
οἰωνοῖσί τε πᾶσι, Διὸς δ' ἔτελείετο βουλή,

9. *Il. XIX 23-27*

ἀλλὰ μάλ' αἰνῶς
δεῖδω μή μοι τόφρα Μενoitίου ἄλκιμον υἱὸν
μῦται καδδῦσαι κατὰ χαλκοτύπους ὠτειλὰς
εὐλὰς ἐγγείνωνται, ἀεικίσσωσι δὲ νεκρὸν,
ἐκ δ' αἰὼν πέφαται, κατὰ δὲ χροῖα πάντα σαπήρη.

10. *Od. XI 218-222*

ἀλλ' αὐτὴ δίκη ἐστὶ βροτῶν, ὅτε τίς κε θάνησιν.
οὐ γὰρ ἔτι σάρκα τε καὶ ὀστέα ἴνες ἔχουσιν,
ἀλλὰ τὰ μὲν τε πυρὸς κρατερὸν μένος αἰθομένοιοι
δαμνῶ, ἐπεὶ κε πρῶτα λίπη λεύκ' ὀστέα θυμός,
ψυχὴ δ' ἠὺτ' ὄνειρος ἀποπταμένη πεπότηται.

11. *Il. XXIII 103s.*

ὦ πόποι ἦ ῥά τίς ἐστὶ καὶ εἶν Ἀίδαο δόμοισι
ψυχὴ καὶ εἶδωλον, ἀτὰρ φρένες οὐκ ἔνι πάμπαν.

12. *Sapph. fr. 55 V.*

κατθάνοισα δὲ κείση οὐδέ ποτα μναμοσύνα σέθεν
ἔσσειτ' οὐδέ †ποκ' † ὕστερον· οὐ γὰρ πεδέχης βρόδων
τῶν ἐκ Πιερίας· ἀλλ' ἀφάνης κὰν Αἶδα δόμῳ
φοιτάσης πεδ' ἀμαύρων νεκρῶν ἐκπεποταμένα.

Stob. III 4,12 (I); (1-3 Πιερίας) Plut. *Praec. con.* 48, 145f-146a (II); (1 -κείση, 2 οὐ-3 Πιερίας) Plut. *Quaest. conv.* 3,1, 646e-f (III); (2 οὐ-3 Πιερίας) Clem. Alex. *Paed.* II 8,72 (IV). Cf. Aristid. *Or.* 28,51 || 1 κείση censor Darmstadtensis : -εαι codd. | οὐδέ ποτα Blomfield : οὐδέποτε I : οὐδέ τις II || 2 οὐδέποκ' I : -ποτ' εἰς Grotius : οὐδέ πόθα εἰς Bucherer | πεδέχης Lobel : -ης III : παῖδ' ἔχεις II (codd. pll.) : μετέχεις I II (O) : ἀπ' ἀρχῆς IV | βρόδων Brunck : ῥόδων vel ῥόδον codd. || 3 κὰν Lobel : κείν I | δόμῳ Fick : δόμο I : δόμοις Trincavelli || 4 φοιτάσης Lobel : -εις I | πεδ' Salmasius : παῖδ' I

La Pieria (sede delle Muse: cf. Hes. *Op.* 1, e Sapph. fr. 103,8 V.) o l'Ade, le rose (altro elemento ricorrente pure nella sacra serra afroditica: cf. frr. 2,6, 74a,4, 94,13, 96,13 V.) o le ombre dei morti (cf. *Od.* IV 824 = 835), la memoria (v. 1 μναμοσύνα: cf. *Il.* VIII 181; malgrado il disperante †ποκ' † all'inizio del v. 2, il senso generale sembra chiaro) o un anonimo aggirarsi (v. 4 φοιτάσης: cf. *Il.* XXIV 533, *Od.* XI 539), dopo il triste volo (ἐκπεποταμένα: cf. *Il.* XVI 856) che segue il giacere di chi muore (v. 1 κατθάνοισα δὲ κείση, con notevole allitterazione del suono |k|). Tutt'altro che meri ornamenti, i fittissimi fili omerici che tramano questi pochi versi sono la prova provata di quella cultura poetica, di quella "partecipazione" (v. 2 πεδέχης) delle rose di Pieria (vv. 2s.), cui Saffo affida, con un vero e proprio senso religioso della poesia, la propria salvezza *post mortem*.